

СУДОВО-ФАРМАЦЕВТИЧНА КВАЛІФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПОВ'ЯЗАНИХ, ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ ШКОДИ ЗДОРОВ'Ю НАСЕЛЕННЯ

FORENSIC AND PHARMACEUTICAL QUALIFICATION OF THE ADMINISTRATIVE OFFENCES CONNECTED WITH COURSING OF HARM TO HEALTH OF THE POPULATION

Viktoriya Shapovalova¹, Olexander Abrosymov¹

¹ Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education, Kharkiv, Ukraine

Ключові слова: судова фармація, адміністративні правопорушення, здоров'я населення.

Норми кримінального права і кримінального процесу в Україні є одними з найбільш повно розробленими законодавцем і викладені у відповідних Кодексах, прийнятих Верховною Радою України, що полегшує їхнє застосування на практиці [5, 6].

Відповідно до діючого Кримінального Кодексу (КК) України злочином визнається передбачене КК України суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), здійснене суб'єктом злочину. Не є злочином дія або бездіяльність, що формально має ознаки якого-небудь діяння, передбаченого КК України, але в силу малозначності не представляє суспільної небезпеки.[11].

Менш значні діяння (провини) віднесені законодавцем до адміністративних правопорушень, що визначається, як зазіхаюча на державний і суспільний порядок, суспільну власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок керування, протиправна винна (навмисна або необережна) дія або бездіяльність, за яку законодавством передбачена адміністративна відповідальність.

Метою роботи є проведення судово-фармацевтичної кваліфікації адміністративних правопорушень, які становлять небезпеку здоров'ю населення.

Відомо, що норми адміністративного, матеріального і процесуального права викладені у єдиному Кодексі України про адміністративні правопорушення (КУпАП), котрий ще не був переглянутий законодавцем у ході малої судової реформи, що триває в Україні з 2000 року [3].

За результатами проведеного судово-фармацевтичного аналізу стану здійснення судочинства судами загальної юрисдикції видно, що динаміка росту кількості розглянутих судами України в 2001 – 2005 роках кримінальних справ (527442 – 601107) складає 12,5 %, а справ про адміністративні правопорушення (1158482 – 3656192) – 68,3 %, що свідчить про високу актуальність оволодіння фахівцем фармації хоча б мінімальним обсягом знань в галузі адміністративного права і процесу притягнення до адміністративної відповідальності [1].

Серед адміністративних правопорушень, що найбільш часто зустрічаються в системі контрольно-дозвільного обігу засобів і речовин різних класифікаційно-правових груп, слід вказати наступні [3, 8]:

а) незаконне виготовлення, придбання, збереження, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без цілі збуту в невеликих розмірах (ст. 44 КУпАП);

б) ухилення від медичного огляду або медичного обстеження (ст. 44-1 КУпАП);

в) порушення правил застосування, збереження, транспортування, знешкодження, ліквідації і знищення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин і інших препаратів (ст. 83 КУпАП);

г) незастосування заходів для охорони посівів снотворного маку або коноплі, місць їхнього збереження або переробки (ст. 106-1 КУпАП);

д) незаконні посів і оброблення снотворного маку або коноплі (ст. 106-2 КУпАП);

ж) порушення законодавства про захист прав споживачів (ст. 156-1 КУпАП);

з) незаконна торговельна діяльність (ст. 160-2 КУпАП);

к) порушення порядку заняття підприємницькою діяльністю (ст. 164-1 КУпАП).

Становило науковий інтерес з позиції фармацевтичного права і судової фармації дослідити судово-фармацевтичні показники кваліфікації адміністративних правопорушень при застосуванні ст. 44 КУпАП щодо предмету доказування, суб'єкту правопорушення, видів і строків накладення адміністративного стягнення, а також прав особи, яка притягується до адміністративної відповідальності та порядку оскарження постанови про притягнення до адміністративної відповідальності [9,10].

Статтю 44 КУпАП встановлено відповідальність за незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевозку, пересилку наркотичних засобів або психотропних речовин без цілі збуту в невеликих розмірах. Об'єктом правопорушення, передбаченого ст. 44 КУпАП, є правовідносини в галузі охорони здоров'я населення, зокрема у фармацевтичному і медичному секторі. З об'єктивної сторони це правопорушення характеризується п'ятьма видами перелічених в диспозиції цієї статті навмисних дій з використанням наркотичних засобів або психотропних речовин у невеликих розмірах.

Отже, при вирішенні питання про наявність в діях конкретної особи ознак адміністративного правопорушення або кримінального злочину, необхідно насамперед встановити вид і розмір використаних затриманим наркотичного засобу або психотропної речовини, для чого проводиться судова-хіміко-фармацевтична експертиза і надається висновок спеціаліста.

При відсутності в діях правопорушника ознак кримінального злочину, відносно нього у відповідності до статей 255, 256 КУпАП уповноваженим на те робітником органів внутрішніх справ складається протокол про адміністративне порушення, до змісту якого входять відомості про затриману особу, місце, час і суть адміністративного правопорушення, наявність

матеріальних збитків, інші відомості, необхідні для вирішення справи, до яких можливо віднести обставини, що обтягують і полегшують відповідальність та обставини, що сприяли вчиненню правопорушення.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 44 КУпАП, є пересічний громадянин, який досяг віку 16 років, без будь-яких винятків, встановлених статтями 13, 24-1 КУпАП для неповнолітніх осіб, що свідчить про підвищену громадську небезпеку перелічених дій з наркотичними засобами, психотропними речовинами для здоров'я населення України [7].

Санкція ст. 44 КУпАП передбачає за вчинення вказаного правопорушення стягнення у вигляді штрафу від 18 до 43 не оподаткованих податком мінімумів доходів громадян або адміністративних арешт на термін до 15 діб. Передбачені в даному випадку законом доволі сурові види стягнення з тих, що застосовуються до громадян, у вигляді штрафу на значну суму і навіть арешту на довгий строк, також свідчать про високу громадську небезпеку вказаного правопорушення для здоров'я населення.

Відповідно до ст. 38 КУпАП граничні строки притягнення особи до адміністративної відповідальності не можуть перевищувати 2 місяців з дня скоєння правопорушення, а при тривалому правопорушенні – 2 місяців з дня його виявлення. У випадку відмови в порушенні кримінальної справи, або закриття кримінальної справи, при наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладене не пізніше 1 місяця з дня ухвалення рішення про відмову в порушенні кримінальної справи або його закриття, але в будь – якому випадку – не пізніше 2 місяців з дня скоєння правопорушення.

Права особи, що притягується до адміністративної відповідальності, в загальному випадку викладені в ст. 268 КУпАП і полягають в наступному: можливості знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, надавати докази, заявляти клопотання, користуватися юридичною допомогою, користуватися рідною мовою або послугами перекладача, отримувати

постанову про притягнення до адміністративної відповідальності і оскаржувати її.

З урахуванням суворості передбаченого стягнення за ст. 44 КУпАП особі, що притягується до відповідальності, доцільно сконцентрувати свою увагу на реалізації своїх прав [4] в таких напрямках:

- щодо дачі пояснень, котрі можуть залучатися до матеріалів справи в письмовій формі;
- щодо подачі клопотання про отримання висновку експертизи відносно природи і кількості вилученого засобу або речовини (при наявності сумнівів відносно обґрунтованості висновку спеціаліста);
- щодо отримання фахової юридичної допомоги для забезпечення своїх прав при розгляді справи;
- щодо оскарження негативної постанови про притягнення до адміністративної відповідальності.

У відповідності до статей 287, 288 КУпАП постанова про притягнення до адміністративної відповідальності будь-якого компетентного органу, крім суду, може бути оскаржена особою, відносно якої вона ухвалена, в порядку підлеглості або в суді рішення, якого є остаточним.

Постанова суду про притягнення особи до адміністративної відповідальності за правопорушення, розгляд справ за якими входить до його компетенції у відповідності до ст. 221 КУпАП, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Таким чином, спрощений порядок розгляду судом справи у випадку притягнення особи до адміністративної відповідальності за ст. 44 КУпАП суттєво звужує права, особи щодо доказування своєї непричетності до правопорушення в трьох судових інстанціях, як передбачено без виключення в усіх інших процесуальних Кодексах. Тим більше, що в резолютивній частині постанови суду вказується на те, що вона оскарженню не підлягає і замовчується передбачена ст. 294 КУпАП можливість скасування цього процесуального документу за протестом прокурора судом першої інстанції,

або незалежно від наявності протесту прокурора – головою суду другої або третьої інстанції.

В и с н о в к и

Після введення в дію 1 вересня 2005 року Кодексу адміністративного судочинства, який врегулював питання оскарження неправомірних дій посадових осіб на міжнародному рівні, але не передбачає можливість оскарження в такому ж порядку постанови суду про притягнення особи до адміністративної відповідальності, в законодавстві України залишилася суттєва прогалина. На думку авторів, для приведення рівня розгляду справ про притягнення до адміністративної відповідальності до сучасних вимог на етапі завершення малої судової реформи в Україні (до прийняття Адміністративного процесуального Кодексу України), доцільно внести в ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України зміни щодо можливості звернення громадян до адміністративного суду зі скаргою на постанову суду про притягнення до адміністративної відповідальності в загальному порядку, передбаченому в інших випадках.

1. Аналіз стану здійснення судочинства судами загальної юрисдикції (за даними судової статистики) //Вісник Верховного Суду України.–2006.–№ 6.–С.33-47.
2. Кодекс адміністративного судочинства України //Відомості Верховної Ради України.–2005.–№ 35-37.–С.446-450.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення //Відомості Верховної Ради України.–1984.–№ 51 (додаток).–С.1122-1130.
4. Конституція України //Відомості Верховної Ради України.–1996.–№ 30.–С.141-143.
5. Кримінальний Кодекс України //Відомості Верховної Ради України.–2001.–№ 25-27.–С.131-309.

6. Кримінально – процесуальний Кодекс України //Відомості Верховної Ради України.–1961.–№ 2.–С.15-19.
7. Шаповалов В.В., Шаповалова Вал.В., Шаповалова В.О Фармацевтичне право в дослідженні особливостей державного контролю за обігом психоактивних речовин // Вісник психіатрії та психофармакології.– 2006.–№1.–С.67-70.
8. Шаповалов В.В., Гудзенко А.О., Шаповалова В.О. Фармацевтичне право як базова основа вивчення злочинності та нераціонального вживання, що пов'язані з обігом психоактивних речовин // Український вісник психоневрології.– 2006.–Т. 14.–Вип. 2 (47).–С.84–88.
9. Фармацевтичне право як базова основа номенклатурно-правового та класифікаційно-правового розмежування лікарських засобів, що проходять процедуру державної реєстрації або перереєстрації / В.Т.Чумак, В.О.Шаповалова, В.В.Шаповалов, М.М.Андреев // Вісник фармакології та фармації.–2006.–№7.–С.41–46.
10. Фармацевтичне право – комплексна галузь права України / В.О.Шаповалова, А.О.Гудзенко, Вал.В.Шаповалов, В.В.Шаповалов // Фармацевтичний журнал.–2006.–№3.–С.47–53.
11. Фармацевтичне право в гінекології /Під ред. В.О.Шаповалової, В.В.Шаповалова, О.Є.Вирви.–Х.: Факт, 2004.–С.7.